

URSIL in patentna zaščita izumov

Helena Zalaznik

vodja Področja za patente, DVC in TPV

h.zalaznik@uil-sipo.si

01 620-3157

Ljubljana, 23. januar 2015

Vsebina predavanja

- ✓ Kratka predstavitev URSILa (spletna stran, glavne naloge, poslanstvo)
- ✓ Splošno o patentih (zakonodaja)
- ✓ Uredba o pravnem varstvu biotehnoloških izumov
- ✓ Pravice iz patenta
- ✓ Patent – žlahtniteljska pravica

Pristojnosti URSIL

- ✓ v RS je URSIL pristojen za opravljanje nalog s področja *intelektualne lastnine*:
  - avtorsko pravo
  - industrijska lastnina in
  - topografija polprevodniških vezij

- ✓ IL je **samostojno pravno področje** (zakona določata vrsto in vsebino pravic, obseg, način pridobitve, način uveljavljanja, ...)

Glavne naloge urada

- ✓ Sprejemanje prijav, s katerimi se zahteva pridobite pravic industrijske lastnine
- ✓ Samostojno in neodvisno vodenje postopkov za podelitev patentov in DVC ter registracije modelov, znamk in geografskih označb
- ✓ Vodenje registrov pravic industrijske lastnine in drugih registrov
- ✓ Izdajanje BIL (objavljajo se podatki o prijavah in pravicah industrijske lastnine

- ✓ Opravljanje informacijskih storitev v zvezi s pravicami industrijske lastnine

- ✓ Izdajanje dovoljenj organizacijam avtorjev in imetnikov sorodnih pravic za kolektivno upravljanje pravic in nadzor nad delovanjem teh organizacij;

- ✓ Zastopanje RS pri tujih in mednarodnih organizacijah, ki delujejo na področju intelektualne lastnine
- ✓ Promoviranje in uveljavljanje načel intelektualne lastnine...

Zaposleni

- ✓ trenutno 40 zaposlenih (75% diplomiranih ali več)
- ✓ manjša tovrstna ustanova v Evropi
- ✓ visoka produktivnost: razmerje med številom vloženih prijav za pravice IL in številom zaposlenih
- ✓ Spletni naslov: <http://www.uil-sipo.si>

Poslanstvo in temeljni cilji

- ✓ vzpostaviti učinkovito in mednarodno primerljivo infrastrukturo na področju pravic IL
- ✓ enostavno in časovno sprejemljivo varstvo pravic industrijske lastnine
- ✓ visoka stopnja poznavanja področja IL in pravic v SI gospodarskem okolju
- ✓ ozaveščati javnosti o pomenu varstva pravic IL
- ✓ spodbujati strateško uporabo in upravljanje s pravicami IL
- ✓ posledično: izboljšanje konkurenčnosti slovenskega inovacijskega okolja

Nacionalna zakonodaja (patenti)

- ✓ Zakon o **industrijski lastnini** (Uradni list RS, št. 51/06 - uradno prečiščeno besedilo in 100/2013)
Vrste pravic in postopki za pridobitev teh pravic; podrejeno se uporablja ZUP
  - Pravilnik o **vsebini patentne prijave** in postopku z deljenimi patenti (Uradni list RS, št. 102/2001)

Osnove patentnega varstva (ZIL)

- ✓ Patent - pravica industrijske lastnine - pravno varstvo izuma
- ✓ Patent se podeli za **izum s slehernega področja tehnike** (varstvo za točno določeno rešitev tehničnega problema)
- ✓ Izum mora izpolnjevati vse **tri kriterije**:
  - **novost** - upoštevajo se vsi javnosti dostopni viri (ustni in pisni) starejši od datuma vložitve prijave (!!!)
  - **na inventivni ravni** - za strokovnjaka s področja tehnike izum očitno ne izhaja iz stanja tehnike
  - **industrijsko uporabljivost** - če se lahko proizvede ali uporabi v katerikoli gospodarski dejavnosti

- ✓ Med izume **ne sodijo**:
  - ✓ odkritja, znanstvene teorije in matematične metode
  - ✓ pravila, načrti, metode in postopki za duhovno aktivnost (igre ali poslovne metode)
  - ✓ predstavitve informacij
  - ✓ računalniški programi kot taki

zato zanje **ni mogoče** pridobiti patentnega varstva.

- ✓ S patentom se **ne more** varovati izumov:
- ki so v nasprotju z **javnim redom** in **moralo**
  - **kirurškega** ali **diagnostičnega** postopka ali postopka **zdravljenja**, ki se uporablja neposredno na živem človeku ali živali, razen
    - izuma, ki se nanaša na izdelke, predvsem na snovi in zmesi, ki se uporabljajo pri takem postopku (prva in nadaljnje medicinske uporabe)

- ✓ Za posamezna področja tehnike z določenimi (tehničnimi ali tehnološkimi) posebnostmi se z *uredbo* opredelijo *natančnejši pogoji za podelitev patenta*:
- ✓ **Uredba o pravnem varstvu biotehnoloških izumov** (Uradni list RS, št. 81/2003)

Natančnejši pogoji za pridobitev patenta za biotehnološke izume
(Povzema vsebino direktive št. 98/44/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 6. julija 1998 o pravnem varstvu biotehnoloških izumov)

Uredba

- ✓ Po uredbi je mogoče **podeliti patent** za izume (3!) tudi, če se nanašajo na:
- **Proizvod, ki je sestavljen iz biološkega materiala** (def.: vsak material, ki vsebuje genske informacije in se lahko sam reproducira ali pa ga je mogoče reproducirati v biološkem sistemu) **ali vsebuje b.m.**
  - **Postopek, s katerim se b.m. pridobiva, obdeluje ali uporablja**

Biološki material, ki je s tehničnim postopkom izoliran iz svojega naravnega okolja ali je s takim postopkom pridobljen, **lahko predstavlja izum**, tudi če je **že prej obstajal v naravi**.

✓ Patenta ni mogoče podeliti za naslednje izume:

- Rastlinska sorta ali živalska pasma
- Postopki za pridobivanje rastlin in živali, ki so v bistvu biološki (če je v celoti sestavljen iz naravnih pojavov: križanje in selekcija)
- Človeško telo na različnih stopnjah nastajanja in razvoja ali zgolj odkritje ene od njegovih sestavin (zaporedje gena..)
- Postopkov za kloniranje človeških bitij
- Postopkov za spreminjanje genske identitete zarodnih celic človeka
- Uporabe človeških zarodkov za industrijske ali komercialne namene
- Postopkov za spreminjanje genske identitete živali, ki bi le tem verjetno povzročali trpljenje, ne da bi imel č ali ž od tega bistveno medicinsko korist, in tudi ž, pridobljenih s takimi postopki

✓ Patent se lahko podeli za:

- Rastline in živali, če tehnična izvedljivost izuma ni omejena na določeno sorto rastlin ali živalsko pasmo
- Mikrobiološki ali drugi tehnični postopki za pridobivanje r in ž in tako dobljen proizvod
- Sestavina izolirana iz človeškega telesa ali pridobljena kako drugače s tehničnim postopkom (zaporedje gena), tudi če je enaka (struktura) naravni sestavini

Uredba (def. rastlinske sorte)

- ✓ **Sorta** je skupina rastlin ali delov rastlin, iz katerih se lahko spet pridobijo popolne rastline, znotraj najnižje znane botanične razvrstitve, ki jo je ne glede na to, ali izpolnjujejo druge pogoje za zavarovanje, mogoče:
- določiti po lastnostih, ki izvirajo iz določenega genotipa ali kombinacije genotipov;
  - ločiti od katerekoli druge skupine rastlin vsaj po eni od teh lastnosti, in
  - obravnavati kot sistemsko enoto, če se te lastnosti med razmnoževanjem ne spreminjajo.

Uredba

- ✓ Varstvo, ki ga daje **patent za biološki material**, se nanaša tudi na ves b.m., ki je iz tega b.m. pridobljen s spolnim ali nespolnim razmnoževanjem

Ne glede na to:

- ✓ Prodaja semenskega materiala za gospodarske namene kmetu s strani imetnika patenta vključuje tudi dovoljenje, da kmet svoje pridelke uporablja za nadaljnje spolno in nespolno razmnoževanje na svoji kmetiji

Pravice iz patenta

- ✓ S podelitvijo patenta pridobijo upravičenci **materialne in moralne pravice**
  - **Materialna pravica: izključna pravica gospodarskega izkoriščanja** in razpolaganja (prepovedna pravica): imetnik lahko prepreči tretjim osebam, da brez njegove privolitve uporabljajo, izdelujejo, ponujajo, prodajajo ali uvažajo tak proizvod (podobno velja za postopek),
  - **Moralna pravica: izumitelj naveden** v prijavi, patentu in vseh listinah, ki se na pravico nanašajo.

Patent je lastnina.

- ✓ zasebne narave (imetnik sam razpolaga s pravico, prodaja, licenca,...)
- ✓ premoženjske narave
- ✓ časovno omejena:
  - o 20 let (10 let patent s skrajšanim trajanjem) od datuma vložitve patentne prijave
  - o v izjemnih okoliščinah je mogoče po izteku trajanja patenta:
    - ❖ podaljšati patent
(za dobo vojnega stanja, izrednih razmer; največ 5 let)
- ✓ teritorialnega značaja

Pravice iz patenta - žlahtniteljska pravica

✓ Podeljen patent, imetnik patenta

Če žlahtnitelj ne more pridobiti ali izkoriščati žlahtniteljske pravice, ne da bi kršil prej podeljeni patent, lahko zaprosi za prisilno licenco za neizključno uporabo izuma, če tako licenco potrebuje za izkoriščanje sorte rastlin, ki jo je treba zavarovati (licenčnina).

oziroma

✓ Podeljena žlahtniteljska pravica, žlahtnitelj

Če imetnik patenta za biotehnološki izum tega ne more izkoriščati, ne da bi kršil prej podeljeno ž.p., lahko zaprosi za prisilno licenco za neizključno uporabo sorte rastlin, zavarovane s tako pravico

Hvala !